

УДК 595.121: 069. 02.

В.В. Корнюшин¹, М.І. Сергієнко², І.Я. Капрусь², Є.В. Рукавець²

КОЛЕКЦІЯ ЦЕСТОД ПТАХІВ У ФОНДАХ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Ключові слова: цестоди, паразити, птахи, колекція, музей.

Колекція цестод Державного природознавчого музею НАН України (ДПМ) була зібрана у 1959-1965 рр. переважно у Львівській області (басейн Верхнього Дністра) з гідрофільних та деяких інших птахів. Ця колекція слугувала основою кандидатської дисертації М.І. Сергієнко "Фауна плоских и круглых червей водоплавающих, болотных птиц бассейна Верхнего Днестра", де було підсумовано результати досліджень та представлено список зареєстрованих видів гельмінтів з 29 видів цестод 5 родин [4]. В окремих працях, що виходили друком після 1969 р. [5-12], згадано і деякі інші види, що не увійшли до зазначеного списку. Значно пізніше було опубліковано статтю "Стъожкові черви (Cestoidea, Rud., 1802) – паразити птахів" [13], де наводиться 27 видів цестод, з яких 4 до виду не визначені.

У 2007-09 рр. нами було критично переглянуто 312 мікропрепаратів колекції цестод, на яких на предметних скельцях у канадському бальзамі змонтовані один чи кілька екземплярів цестод або їх фрагменти. На 149 препаратах не була зафіксована видова належність матеріалу. Попередні визначення видів, які були вказані на етикетках, частково підтверджені, проте в більшості випадків види були перевизначені з урахуванням змін у систематиці певних груп паразитичних червів і складено анований список таксонів.

При кожному виді цестод зазначено види птахів-хазяїв, матеріал (кількість препаратів, їх номери) та місця, де було зібрано паразитів. У роботі використано сучасні наукові назви птахів України [15].

В десяти випадках цестоди були визначені лише до роду, в одному випадку – до родини. Переважно це або єдиний представник певного роду в колекції, або цестоди, що відрізняються від інших видів з колекції музею, рідше – молоді екземпляри або окремі фрагменти, які неможливо визначити до виду.

Переважну частину матеріалу зібрано у Львівській обл. в околицях населених пунктів: смт Меденичі Дрогобицького р-ну, сіл Рудники, Розвадів Миколаївського р-ну, сіл Городище та Отиневичі Жидачівського р-ну, с. Корналовичі Самбірського р-ну, с. Вовче Турківського р-ну. Частину цестод було зібрано у Рівненській обл. (Дубровське мисливське господарство Зарічненського р-ну та Смолинський рибгосп Дубровицького р-ну). Є також збори з м. Галич Івано-Франківської обл.

Із зазначених у каталозі колекційних препаратів ми не знайшли лише двох (№ 456 та 578). Відповідно до попередньої публікації [13] у колекції було визначено 23 види цестод. За результатами останнього опрацювання колекції нами не було підтверджено наявності у фондах музею 8 видів цестод з переліку публікації 1978 р. Зокрема, у препаратах цестод з *Gallinago gallinago*, визначених як "*Aploparaksis hirsuta*", знайдено два інших види, *Aploparaksis microcirrus* та *A. sanjuanensis*. Препарати цестод з *Podiceps nigricollis*, що були визначені як "*Aploparaksis filiformis*"

також містять два інших види цестод, *Confluaria furcifera* (більш подібна до *A. filiformis*) та *C. podicipina*, "*Diorchis longicirrosa*" з *Fulica atra*, визначений нами як *Diorchis ransomi*, "*Diorchis spasskajae*" – як *D. parvogenitalis*, а "*Tschertkovilepis setigera*" з *Anas platyrhynchos* – як *Dicranotaenia coronula*. Відповідно "*Microsomacanthus formosa*" з *Aythya nyroca*, який на препаратах з колекції музею звичайно позначений як "*Microsomacanthus formosoides*", визначено як *M. spiralibursata*, разом з тим як у деяких препаратах трапляється *M. paracompressa*. "*Sobolevicanthus stollii*" у препаратах цестод з качок – це переважно *S. gracilis*, інколи *S. gracilissimus*. В той же час "*Sobolevicanthus stollii*" з *Ardea cinerea* – зовсім інший вид гіменолепідодних цестод, який ми умовно визначили як *Hymenolepis s.l. ibidis*? (матеріал дуже фрагментарний). Дилепідодні цестоди, визначені на препаратах як "*Kowalewskiella longiannulata*", виявились іншими видами цього роду, а саме: цестоди з *Tringa totanus* – *Kowalewskiella cingulifera*, а з *Tringa glareola* – *K. glareolae*.

Необхідно зазначити, що назва "*Aploparaksis larina*" нині вважається молодшим синонімом *A. shigini*, так само "*Diorchis elisae*" та "*D. nyrocae*" (остання також трапляється на етикетках препаратів колекції) розглядаються як синоніми валідної назви *Diorchis acuminata*. За час, що минув з 1978 р., змінилась і родова приналежність багатьох видів цестод.

У деяких випадках було уточнено визначення видів цестод, що є в колекції музею, але на певних препаратах позначені помилково (можливо, помилка етикетування). Зокрема це стосується "*Cloacotaenia megalops*" з *Sturnus vulgaris*, що виявився *Monopylidium muscosa* та "*Ligula intestinalis*" з *Anas platyrhynchos*, яка насправді є *Dicranotaenia coronula*. "*Sobolevicanthus krabbeella*" з *Anas platyrhynchos* перевизначено як *S. gracilissimus*, а "*Dichoanotaenia stentorea*" з *Gallinago gallinago* – як *Fuhrmanolepis sp.* Ще можна згадати визначення "*Kowalewskiella buzzardia*", що відсутнє у списку видів з публікації 1978 р., але є на етикетці препарату. Ці цестоди визначені нами як *Kowalewskiella glareolae*.

У багатьох випадках препарати, на етикетках яких були такі визначення як *Confluaria podicipina*, *Aploparaksis filum*, *Microsomacanthus compressa* та деякі інші, містилися екземпляри чи фрагменти кількох видів цестод з цих родів.

Таким чином підтверджено наявність в колекції музею 15 видів цестод. Ще 4 види, зі знайдених у колекції, згадано і в інших публікаціях М.І. Сергієнко. Для кожного з них наведено посилання на попередні публікації, в яких згадується про знахідки цього виду в регіоні. Однак, необхідно зазначити, що не всі препарати, що мали на етикетці певне визначення виду цестод містили саме цей вид. Відповідно, у деяких випадках було скореговано перелік хазяїв певних видів цестод відносно до попередніх публікацій. Окремо треба зупинитися на ситуації з двома препаратами, на етикетках яких хазяїн зазначений як "гаршнеп" та "*L. caspius*" (за номерами препаратів це той самий птах). Набір з 4 видів цестод роду *Aploparaksis*, виявлений у цих препаратах, однозначно свідчить про помилку у визначенні птаха – хазяїна. Це не *Limnocryptes minimus*, а інший кулик з роду *Calidris*, найбільш ймовірно, *Calidris ferruginea*.

У публікації 1978 р. не згадуються деякі види цестод, що є в переліку видів [4] та пізніших публікаціях. Не знайдено і препаратів з відповідними визначеннями видів на етикетках у колекції цестод, що зберігається нині у фондах ДПМ. Це, зокрема, *Aploparaksis brachiphallos* та *A. crassirostris*, які були знайдені нами в інших, не визначених раніше препаратах. В той же час в колекції відсутні *Tatria biremis* і

Aploparaksis porzana, препарати цестод роду *Aploparaksis* від *Porzana porzana* та *P. parva*, *Cloacotaenia megalops* від *Podiceps cristatus*, а також препарати цестод від *Podiceps ruficollis* і *Phylomachus pugnax*, визначення яких вимагають уточнення. Все це дає підстави припускати, що частина препаратів з матеріалів, зібраних М.І. Сергієнко, не потрапила до колекції музею і, можливо, залишилася в інших установах, зокрема на кафедрі зоології безхребетних Санкт-Петербурзького університету чи в колекції Зоологічного інституту РАН.

Загалом у фондовій колекції ДПМ налічується 90 видів цестод птахів, з яких 10 видів вперше реєструються на теренах України (зазначені у тексті знаком +).

ТИП ПЛОСКІ ЧЕРВИ – PLATHELMINTHES

КЛАС ЦЕСТОДИ – CESTODA

Ряд *Pseudophyllidea* Carus, 1863

Родина *Ligulidae* Claus, 1868

Під *Ligula* Bloch, 1782

1. *Ligula intestinalis* (L., 1758)

Хазяїн: *Larus ridibundus* – мартин звичайний.

Матеріал: 1 препарат (№ 682).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Публікації: [4, 5, 6, 7, 12].

Хазяїн: *Aythya nyroca* – чернь білоока *.

Матеріал: 1 препарат (№ 684).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Під *Schistocephalus* Creplin, 1829

2. *Schistocephalus pungitii* Dubinina, 1934

Хазяїн: *Larus ridibundus* – звичайний мартин.

Матеріал: 1 препарат (№ 91).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

* Ймовірно, справжній хазяїн – звичайний мартин (*Larus ridibundus*), особини якого досліджувались у той самий день.

Ряд Тетработридеї – *Tetrabothrioidea* Baer, 1954

Родина *Tetrabothriidae* Linton, 1891

Під *Tetrabothrius* Rud, 1819

3. *Tetrabothrius erostre* (Loennberg, 1889)

Хазяїн: *Aythya nyroca* – чернь білоока -*.

Матеріал: 1 препарат (№ 684).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Ряд Циклофілідеї – *Cyclophyllidea* Benrden in Braun, 1900

Родина *Anonchotaeniidae* Mathevossian, 1965

Під *Anonchotaenia* Cohn, 1900

4. *Anonchotaenia globata* (Linstow, 1879)

Хазяїн: *Fringilla coelebs* – зяблик (?) (на препаратах хазяїн не вказаний).

Матеріал: 6 препаратів (№№ 23, 26, 28, 39, 78, 79).

Місцезнаходження: с. Вовче (Львівська обл.).

Родина *Davaineidae* Braun, 1900

Під *Raillietina* Fuhrmann, 1920 s.l.

5. *Raillietina* s.l. *micracantha* (Fuhrmann, 1909) +

Хазяїн: *Streptopelia turtur* – горлиця звичайна.

Матеріал: 14 препаратів (№№ 47, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 193, 194, 195, 196, 198).

Місцезнаходження: м. Галич (Івано-Франківська обл.).

Родина **Dilepididae** Railliet et Henry, 1909 s.l.Під **Anomolepis** Spassky, Jurpalova et Korniuschin, 1968**6. Anomolepis glareola** (Dubinina, 1953).Хазяїн: *Tringa glareola* – коловодник болотяний.

Матеріал: 3 препарати (№№ 861/1, 2, 3).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Під **Anomotaenia** Cohn, 1900**7. Anomotaenia s.l. lencoranica** (Sailov, 1962) +Хазяїн: *Chlidonias leucopterus* – крячок білокрилий.

Матеріал: 1 препарат (№ 660).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

8. Anomotaenia s.l. micracantha (Krabbe, 1869)Хазяїн: *Sterna hirundo* - крячок річковий.

Матеріал: 1 препарат (№ 564/1).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

9. Anomotaenia s.l. reutensis Spasskaja et Schumilo, 1971 +Хазяїн: *Gallinago gallinago* – баранець звичайний.

Матеріал: 2 препарати (№№ 492, 162).

Місцезнаходження: Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).

Під **Chitinorecta** Meggitt, 1927**10. Chitinorecta vanelli** Fuhrmann, 1907 +Хазяїн: *Vanellus vanellus* – чайка.

Матеріал: 1 препарат (№ 80).

Місцезнаходження: с. Розвадів (Львівська обл.).

Під **Dichoanotaenia** Lopez-Neurga, 1944**11. Dichoanotaenia globulus** (Wedl, 1855)Хазяїн: *Vanellus vanellus* - чайка.

Матеріал: 4 препарати (№№ 516, 517, 519, 863).

Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

12. Dichoanotaenia microphallos (Krabbe, 1869)Хазяїн: *Vanellus vanellus* - чайка.

Матеріал: 7 препаратів (№№ 46/488, ?/488, 516, 517, 518, 519, 524).

Місцезнаходження: с. Розвадів, с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

13. Dichoanotaenia stentorea (Frohlich, 1802)Хазяїн: *Vanellus vanellus* - чайка.

Матеріал: 11 препаратів (№№ 29, 30, 62, 63, 64, 71, 72, 523, 524, 704, 863).

Місцезнаходження: с. Розвадів, с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

Публікації: [3-5, 9, 13, 14, 16].

Хазяїн: *Tringa totanus* – коловодник звичайний.

Матеріал: 4 препарати (№№ 816/2, 3, 4, 5).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

14. Dichoanotaenia tringae (Burt, 1940)Хазяїн: *Tringa glareola* – коловодник болотяний.

Матеріал: 5 препаратів (№№ 603, 861/1, 2, 3, 855).

Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

Хазяїн: *Tringa totanus* - коловодник звичайний.

Матеріал: 1 препарат (№ 816/4).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

15. Dichoanotaenia sp.Хазяїн: *Gallinago gallinago* – баранець звичайний.

Матеріал: 2 препарати (№№ 59, 81).

Місцезнаходження: с. Розвадів (Львівська обл.).

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* – крижень.
Матеріал: 1 препарат (№ 563).
Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).

Під *Fuhrmannolepis* Spassky et Spasskaja, 1965

16. *Fuhrmannolepis* sp.

Хазяїн: *Gallinago gallinago* – баранець звичайний.
Матеріал: 1 препарат (№ 27).
Місцезнаходження: с. Розвадів (Львівська обл.).

Під *Kowalewskiella* Waczyńska, 1914

17. *Kowalewskiella cingulifera* (Krabbe, 1869)

Хазяїн: *Tringa totanus* - коловодник звичайний.
Матеріал: 5 препаратів (№№ 816/1, 2, 3, 4, 5).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

18. *Kowalewskiella glareolae* (Burt, 1940)

Хазяїн: *Tringa glareola* - коловодник болотяний.
Матеріал: 3 препарати (№№ 603, 861/1, 3).
Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

Під *Monopylidium* Fuhrmann, 1899

19. *Monopylidium musculosum* (Fuhrmann, 1896)

Хазяїн: *Sturnus vulgaris* – шпак звичайний.
Матеріал: 4 препарати (№№ 26, 35, 67, 187).
Місцезнаходження: с. Вовче, с. Корналовичі (Львівська обл.).

Під *Paricterotaenia* Fuhrmann, 1932

20. *Paricterotaenia porosa* (Rud., 1810)

Хазяїн: *Larus ridibundus* - мартин звичайний.
Матеріал: 35 препаратів (№№ 114, 168, 169, 171, 496, 543, 583, 584, 585/1, 2, 586, 598, 599, 609, 619/1, 2, 703/1, 2, 3, 796, 853, б/№.(728), 21, 74, 76, 112, 113, 547/1, 2, 545, 571, 579, 581, 593, 796).
Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).
Публікації: [1-4, 7, 13, 14, 16].

Під *Platyscolex* Spasskaja, 1962

21. *Platyscolex ciliata* (Fuhrmann, 1913)

Хазяїн: *Aythya ferina* – попелюх.
Матеріал: 1 препарат (№ 761).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Під *Polycercus* Villot, 1883

22. *Polycercus lumbrici* Villot, 1883 +

Хазяїн: *Limosa limosa* – грицик великий.
Матеріал: 1 препарат (№ 752).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Під *Rallitaenia* Spassky et Spasskaja, 1975

23. *Rallitaenia rallida* (Macko, 1966)

Хазяїн: *Porzana parva* - погонич малий.
Матеріал: 1 препарат (№ 443).
Місцезнаходження: с. Городище (Львівська обл.).

24. *Rallitaenia* sp.

Хазяїн: *Porzana parva* - погонич малий.
Матеріал: 1 препарат (№ 443).
Місцезнаходження: с. Городище (Львівська обл.).

Під *Spasskytaenia* Oshmarin, 1956

25. *Spasskytaenia platyrhyncha* (Krabbe, 1869)

Хазяїн: *Vanellus vanellus* - чайка.

Матеріал: 1 препарат (№ 863).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Рід *Spiniglans* Yamaguti, 1959

26. *Spiniglans* sp.

Хазяїн: *Corvus monedula* - галка.

Матеріал: 1 препарат (№ 112).

Місцезнаходження: с. Корналовичі (Львівська обл.).

Родина Gryporhynchidae Spassky et Spasskaja, 1973

Рід *Gryporhynchus* Nordmann 1832

27. *Gryporhynchus pusillus* Nordmann 1832

Хазяїн: *Ardea cinerea* - чапля сіра.

Матеріал: 6 препаратів (№№ 429, 671, 681, 691, 828, 823).

Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

Публікації: [4, 13, 14].

Рід *Parvitaenia* Burt, 1940

28. *Parvitaenia* sp.

Хазяїн: *Ardea cinerea* - чапля сіра.

Матеріал: 1 препарат (№ 664).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Рід *Paradilepis* Hsu, 1935

29. *Paradilepis scolecina* (Rud., 1819)

Хазяїн: *Phalacrocorax carbo* - баклан великий.

Матеріал: 3 препарати (№№ 528, 529, 530).

Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

Рід *Valipora* Linton, 1927

30. *Valipora campylancristrota* (Wedl, 1855)

Хазяїн: *Ardea cinerea* - чапля сіра.

Матеріал: 3 препарати (№№ 664, 671, 691).

Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

Надродина Hymenolepidoidea Perrier, 1897

Родина Aploparaksidae Mayhew, 1925

Рід *Aploparaksis* Clerk, 1903

31. *Aploparaksis brachiphallus* (Krabbe, 1869)

Хазяїн: *Calidris* sp. – побережник ** (можливо *C. ferruginea*).

Матеріал: 2 препарати (№ 696/1, 2).

** На етикетках позначений як "*L. Minimus*" та "*L. caspius*".

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Публікації: [4-6, 9].

32. *Aploparaksis crassirostris* (Krabbe, 1869)

Хазяїн: *Gallinago gallinago* - баранець звичайний.

Матеріал: 2 препарати (№№ 450, 492).

Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.), Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).

33. *Aploparaksis filum* (Goeze, 1782)

Хазяїн: *Gallinago gallinago* - баранець звичайний.

Матеріал: 1 препарат (№ 60).

Місцезнаходження: с. Розвадів (Львівська обл.).

Публікації: [1, 3-6, 9, 13, 14, 16].

34. *Aploparaksis furcigera* (Rud., 1819)

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* – крижень.

Матеріал: 2 препарати (№№ 725, 736).

Місцезнаходження: Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).
Публікації: [3-5, 8, 13, 14].

35. *Aploparaksis leonovi* Spassky, 1961

Хазяїн: *Calidris sp.* - побережник * (можливо *C. ferruginea*).

Матеріал: 2 препарати (№ 696/1, 2).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

36. *Aploparaksis microcirrus* (Bondarenko, 1966)

Хазяїн: *Gallinago gallinago* - баранець звичайний.

Матеріал: 3 препарати (№ 492/1, 2 а, б).

Місцезнаходження: Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).

37. *Aploparaksis penetrans* (Clerk, 1902)

Хазяїн: *Gallinago gallinago* - баранець звичайний.

Матеріал: 1 препарат (№ 450).

Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).

38. *Aploparaksis rauschi* Webster, 1955 +

Хазяїн: *Calidris sp.* - побережник * (можливо *C. ferruginea*).

Матеріал: 1 препарат (№ 696/1).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

* - На етикетках позначений як "*L. minimus*" та "*L. caspius*".

39. *Aploparaksis sanjuanensis* Tubangui et Masilungan, 1937

Хазяїн: *Gallinago gallinago* - баранець звичайний.

Матеріал: 4 препарати (№№ 449, 484, 492/1, 2).

Місцезнаходження: смт Меденичі, с. Городище (Львівська обл.), Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).

40. *Aploparaksis shigini* Bondarenko et Kontrimavichus, 2006

Хазяїн: *Larus ridibundus* - мартин звичайний.

Матеріал: 5 препаратів (№№ 619/1, 2, 703/1, 2, 3).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Публікації: [3-5, 7, 12, 14].

41. *Aploparaksis stricta* (Spassky, 1963)

Хазяїн: *Calidris sp.* - побережник * (можливо *C. ferruginea*).

Матеріал: 2 препарати (№ 696/1,2).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

* - На етикетках позначений як "*L. minimus*" та "*L. caspius*".

42. *Aploparaksis sp.*

Хазяїн: *Gallinago gallinago* - баранець звичайний.

Матеріал: 5 препаратів (№ 42, 440, 449, 450, 484).

Місцезнаходження: с. Розвадів, с. Отиневичі, с. Городище, смт Меденичі (Львівська обл.).

Під **Tanureria** Spassky et Jurpalova, 1968

43. *Tanureria vanelli* Kornuushin, Bondarenko et Greben, 2006

Хазяїн: *Vanellus vanellus* - чайка.

Матеріал: 1 препарат (№ 80).

Місцезнаходження: с. Розвадів (Львівська обл.).

44. *Tanureria sp.*

Хазяїн: *Tringa glareola* - коловодник болотяний.

Матеріал: 1 препарат (№ 870/2в).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Під **Wardium** Mayhew, 1925

45. *Wardium stellorae* (Deblock, Biguet et Capron, 1960)

Хазяїн: *Larus ridibundus* - мартин звичайний.

Матеріал: 5 препаратів (№№ 114, 592, 593, 796/1,2).

Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

Родина Confluariidae Spassky, 2004Під **Confluaria** Ablasov, 1953 in Spasskaya, 1966**46. Confluaria capillaris** (Rud., 1810)

Хазяїн: *Podiceps cristatus* - пірникоза велика.
 Матеріал: 5 препаратів (№№ 174, 193, 197, 198, 199).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

47. Confluaria furcifera (Krabbe, 1869)

Хазяїн: *Podiceps nigricollis* - пірникоза чорношия.
 Матеріал: 8 препаратів (№№ 238, 532, 534, 535, 536, 537, 701, 871).
 Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

Хазяїн: *Podiceps cristatus* - пірникоза велика.
 Матеріал: 1 препарат (№ 123).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

48. Confluaria krabbei Vasileva, Korniyushin et Genov, 2001

Хазяїн: *Podiceps cristatus* - пірникоза велика.
 Матеріал: 1 препарат (№ 131).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

* - На етикетках позначений як „*L. minimus*” та „*L. caspius*”.

49. Confluaria multistriata (Rud., 1810)

Хазяїн: *Podiceps cristatus* - пірникоза велика.
 Матеріал: 2 препарати (№№ 123, 131).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

50. Confluaria podicipina (Szymanski, 1905)

Хазяїн: *Podiceps nigricollis* - пірникоза чорношийний.
 Матеріал: 5 препаратів (№№ 5346, 5376, 5386, 7016, 871).
 Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

51. Confluaria pseudofurcifera Vasileva, Georgiev et Genov, 2000

Хазяїн: *Podiceps cristatus* - пірникоза велика.
 Матеріал: 11 препаратів (№№ 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 181, 797).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

52. Confluaria sp.

Хазяїн: *Podiceps cristatus* - пірникоза велика.
 Матеріал: 1 препарат (№ 616).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Під **Dollfusilepis** Vasileva, Georgiev et Genov, 1998**53. Dollfusilepis grisegenicus** Vasileva, Korniyushin et Genov, 2001

Хазяїн: *Podiceps cristatus* - пірникоза велика.
 Матеріал: 7 препаратів (№№ 172, 173, 174, 175, 180, 193, 797).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

54. Dollfusilepis hoplopterus (Dollfus, 1951)

Хазяїн: *Podiceps cristatus* - пірникоза велика.
 Матеріал: 1 препарат (№ 797).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Під **Mackoja** Korniyushin, 1983**55. Mackoja podirufi** Macko, 1962 +

Хазяїн: *Podiceps nigricollis* - пірникоза чорношийний.
 Матеріал: 1 препарат (№ 103).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Родина Diploposthidae Doche, 1926Під **Diploposthe** Jacobi, 1896**56. Diploposthe bifaria** Siebold in Creplin, 1846

Хазяїн: *Aythya nyroca* – чернь білоока.
Матеріал: 5 препаратів (№№ 701, 710, 758/1, 2, 3).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Хазяїн: *Aythya ferina* – попелюх.
Матеріал: 3 препарати (№ 708/1, 2, 3).
Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Хазяїн: *Anas crecca* – чирянка мала.
Матеріал: 1 препарат (№ 110).
Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

57. *Diploposthe laevis* (Bloch, 1782)

Хазяїн: *Aythya nyroca* – чернь білоока.
Матеріал: 4 препарати (№№ 684, 694, б/н (66, 478), б/н (281).
Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).
Публікації: [3, 4, 8, 13, 14, 16].

Хазяїн: *Aythya ferina* – попелюх.
Матеріал: 8 препаратів (№№ 695/1,2,3, 750 (? 760/4), 760/1, 2, 3, 762).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).
Публікації: [4, 5, 8, 13, 14].

58. *Diploposthe skrjabini* Mathevossian, 1942

Хазяїн: *Aythya nyroca* – чернь білоока.
Матеріал: 1 препарат (№ 694).
Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).

59. *Diploposthe* sp.

Хазяїн: *Aythya nyroca* – чернь білоока.
Матеріал: 2 препарати (№№ 572, 692).
Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Родина Echinocotylidae Ariola, 1899

Під Diorchis Clerc, 1903

60. *Diorchis acuminata* Clerc, 1902

Хазяїн: *Anas querquedula* – чирянка велика.
Матеріал: 9 препаратів (№№ 457, 751/1, 2; 856, 859/1, 2, 3, 4, 5).
Місцезнаходження: с. Городище, смт Меденичі (Львівська обл.).
Публікації: [4, 5, 8].

Хазяїн: *Anas crecca* - чирянка мала.
Матеріал: 1 препарат (№ 98).
Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.
Матеріал: 1 препарат (№ 725).
Місцезнаходження: Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).
Публікації: [13, 14].

Хазяїн: *Anas platyrhynchos dom* - качка свійська.
Матеріал: 2 препарати (№№ 426, 427).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Хазяїн: *Aythya ferina* – попелюх.
Матеріал: 1 препарат (№ 819).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).
Публікації: [4, 13, 14].

61. *Diorchis brevis* Rybicka, 1957

Хазяїн: *Fulica atra* - лиска.

Матеріал: 46 препаратів (№№ 79, 84, 87, 89/1, 2; 90, 91, 98, 139, 142, 143, 144, 147, 148, 150, 153, 200, 433, 434, 464, 465, 466, 469/1, 2; 468, 470, 476, 479, 473, 499, 500, 505, 506, 512, 513, 526, 557, 558/1, 2, 3; 666, 674, 689, 804/1,2,3).

Місцезнаходження: с. Рудники, с. Отиневичі, с. Городище, смт Меденичі (Львівська обл.).

62. *Diorchis inflata* (Rudolphi, 1810)

Хазяїн: *Fulica atra* - лиска.

Матеріал: 29 препаратів (№№ 89, 92, 93, 146, 152, 154, 436, 465, 467, 468, 469/1, 2; 470, 472, 480, 503, 504, 505, 506, 557, 558/1, 2, 3; 623, 664, 674, 804/1, 2, 3).

Місцезнаходження: с. Рудники, с. Отиневичі, с. Городище, смт Меденичі (Львівська обл.).

Публікації: [1, 3-5, 9, 13, 14, 16].

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.

Матеріал: 1 препарат (№ 563).

Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).

Хазяїн: *Podiceps cristatus* – пірникоза велика*.

Матеріал: 3 препарати (№№ 163, 164, 165).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

* – напевно забруднення проби від лиски під час розтину птахів чи під час виготовлення препаратів.

63. *Diorchis parvogenitalis* Mathevossian, 1945

Хазяїн: *Aythya ferina* – попелюх.

Матеріал: 3 препарати (№№ 761/1, 2, 3).

Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).

64. *Diorchis ransomi* Schultz, 1940

Хазяїн: *Fulica atra* - лиска.

Матеріал: 37 препаратів (№№ 89, 90, 93, 94, 98, 143, 144, 149, 150, 153, 155, 200, 201, 202, 434, 435, 436, 468, 472, 473, 474, 475, 476, 478, 479, 507, 508, 509, 510, 558, 661, 662, 663, 673/1, 2; 683, 799).

Місцезнаходження: с. Рудники, с. Отиневичі, с. Городище, смт Меденичі (Львівська обл.).

Публікації: [3-5, 9, 13, 14].

65. *Diorchis stefanski* Czaplinski, 1956

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.

Матеріал: 1 препарат (№ 699).

Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).

66. *Diorchis* sp. ^{}**

Хазяїн: *Ardea cinerea* - чапля сіра.

Матеріал: 1 препарат (№ 664).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

*** – випадкове забруднення від іншого птаха.

Під *Kowalewski* Yamaguti, 1959

67. *Kowalewski* *parvulus* (Kowalewski, 1904)

Хазяїн: *Aythya nyroca* - чернь білоока.

Матеріал: 3 препарати (№ 577/1,2, без етикетки).

Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Під *Mariicotyle* Kornyuushin, 1983

68. *Mariicotyle brachycephala* (Streplin, 1829)

Хазяїн: *Tringa glareola* – коловодник болотяний.

Матеріал: 1 препарат (№ 755/1, 2).

Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

69. *Mariicotyle tenuis* (Clerc, 1905)

Хазяїн: *Tringa glareola* - коловодник болотяний.
Матеріал: 4 препарати (№№ 861/1, 2, 3; 870/2в).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

70. *Mariicotyle uralensis* (Clerc, 1902)

Хазяїн: *Tringa glareola* - коловодник болотяний.
Матеріал: 2 препарати (№№ 606, 870/2).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

71. *Mariicotyle* sp. (Kornuushin, 1983)

Хазяїн: - *Gallinago gallinago* – баранець звичайний.
Матеріал: 2 препарати (№№ 492/1, 2).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

Рід *Microsomacanthus* Lopez – Neuga, 1942

72. *Microsomacanthus baeri* Czaplinski et Vaucher, 1977

Хазяїн: *Aythya nyroca* - чернь білоока.
Матеріал: 3 препарати (№№ 122, 567, 577).
Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).
Хазяїн: *Anas crecca* – чирянка мала.
Матеріал: 1 препарат (№ 98).
Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

73. *Microsomacanthus compressa* (Linton, 1892)

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.
Матеріал: 2 препарати (№№ 410, 567).
Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).
Публікації: [3-5, 8, 13, 14].
Хазяїн: *Aythya nyroca* - чернь білоока.
Матеріал: 2 препарати (№ 699/1, 2).
Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).
Публікації: [3, 4, 8, 13, 14].

74. *Microsomacanthus paracompressa* (Czaplinski, 1956)

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.
Матеріал: 8 препаратів (№№ 563, 554, 699/1, 2, 3; 725, 736, 746).
Місцезнаходження: с. Рудники, с. Отиневичі (Львівська обл.), Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).
Хазяїн: *Anas platyrhynchos dom.* – качка свійська.
Матеріал: 3 препарати (№№ 426, 427, 428).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).
Хазяїн: *Aythya nyroca* - чернь білоока.
Матеріал: 1 препарат (№ 567).
Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

75. *Microsomacanthus paramicrosoma* (Gasowska, 1932)

Хазяїн: *Anas platyrhynchos dom.* - качка свійська.
Матеріал: 1 препарат (№ 721).
Місцезнаходження: смт Меденичі (Львівська обл.).

76. *Microsomacanthus spiralibursata* (Czaplinski, 1956)

Хазяїн: *Aythya nyroca* - чернь білоока.
Матеріал: 5 препаратів (№№ 572, 577/1, 2; 753, без етикетки = ? 577/3).
Місцезнаходження: с. Рудники, смт Меденичі (Львівська обл.).
Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.
Матеріал: 2 препарати (№№ 742, 746).
Місцезнаходження: Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).

77. *Microsomacanthus* sp.

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.

Матеріал: 2 препарати (№№ 563, 699).
 Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).
 Хазяїн: *Anas crecca* - чирянка мала.
 Матеріал: 1 препарат (№ 99).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Під *Retinometra* Spassky, 1955

78. *Retinometra venusta* (Rosseter, 1897)

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.
 Матеріал: 1 препарат (№ 699).
 Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).

Під *Sobolevicanthus* Spassky et Spasskaja, 1954

79. *Sobolevicanthus gracilis* (Zeder, 1803)

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* – крижень.
 Матеріал: 5 препаратів (№ 554, 699/1, 2, 3, 4).
 Місцезнаходження: с. Рудники, с. Отиневичі (Львівська обл.).
 Публікації: [4, 8, 13, 14].

80. *Sobolevicanthus gracilissimus* Czaplinsky et Czaplinska, 1990 +

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.
 Матеріал: 2 препарати (№№ 554, 746).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.), Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).

81. *Sobolevicanthus dubininae* Mascko et Birova, 1991 +

Хазяїн: *Aythya nyroca* - чернь білоока.
 Матеріал: 1 препарат (№ 684).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

82. *Sobolevicanthus krabbeella* (Hughes, 1940)

Хазяїн: *Anas crecca* – чирянка мала.
 Матеріал: 2 препарати (№№ 442, 729).
 Місцезнаходження: с. Городище (Львівська обл.), Дубровське мисливське господарство (Рівненська обл.).
 Публікації: [4, 5, 8, 13, 14].

Родина Fimbriariidae Wolffhugel, 1898

Під *Dicranotaenia* Railliet, 1892

83. *Dicranotaenia coronula* (Dujardin, 1892)

Хазяїн: *Anas platyrhynchos dom.* - качка свійська.
 Матеріал: 2 препарати (№№ 419, 704).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Під *Fimbriaria* Frohlich, 1802

84. *Fimbriaria czaplinskii* Grytner-Ziecina, 1994

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.
 Матеріал: 2 препарати (№№ 699/1, 2a).
 Місцезнаходження: с. Отиневичі (Львівська обл.).

85. *Fimbriaria fasciolaris* (Pallas, 1781) s.l.

Хазяїн: *Anas platyrhynchos* - крижень.
 Матеріал: 2 препарати (№№ 554, 725).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.), Смолинський рибгосп (Рівненська обл.).
 Публікації: [5, 13, 14].

Під *Fimbriarioides* Fuhrmann, 1932

86. *Fimbriarioides spasskyi* Maksimova, 1989

Хазяїн: *Aythya ferina* – попелюх.

Матеріал: 2 препарати (№№ 462, 463).
 Місцезнаходження: с. Городище (Львівська обл.).
 Хазяїн: *Aythya nyroca* – чернь білоока.
 Матеріал: 1 препарат (№ 572).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Родина Hymenolepididae Perrier, 1897 s.l.

Рід *Cloacotaenia* Wolffhugel, 1938

87. *Cloacotaenia megalops* (Nitzsch in Creplin, 1829)

Хазяїн: *Anas crecca* - чирянка мала.
 Матеріал: 2 препарати (№№ 99, 730).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.), Дубровське мисливське господарство (Рівненська обл.).
 Публікації: [1, 4, 5, 8, 13, 14, 16].

Рід *Hymenolepis* Weinland, 1858

88. *Hymenolepis* s.l. *ibidis* (Johnston, 1911)? +

Хазяїн: *Ardea cinerea* - чапля сіра.
 Матеріал: 2 препарати (№№ 664, 671/2).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

89. *Hymenolepididae* gen. sp.

Хазяїн: *Larus ridibundus* – мартин звичайний.
 Матеріал: 1 препарат (№ 728).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Родина Schistotaeniidae Johri, 1959

Рід *Joyeuxilepis* Spassky, 1947

90. *Joyeuxilepis acanthorhyncha* (Wedl, 1855)

Хазяїн: – *Podiceps cristatus* – пірникоза велика.
 Матеріал: 1 препарат (№ 123).
 Місцезнаходження: с. Рудники (Львівська обл.).

Автори вдячні директору музею проф., д.б.н. Ю.М. Чернобаю за надану можливість ретельного вивчення фондової колекції цестод птахів.

1. Сергієнко М.І. Матеріали до вивчення видового складу присиснів та стьожкових червів водноболотних птахів верхньої частини течії Дністра // Наук. зап. Наук.-природозн. музею АН УРСР. – Львів, 1962. – Т. 10. – С. 93-99.
2. Сергієнко М.І., Харамбура Я.Й. Матеріали к паразитофауне некоторых птиц сем. Чайковых Львовщины // Проблемы паразитологии (Тр. IV науч. конф.; Киев, май 1963 г.). – К., 1963. – С. 87-88.
3. Сергієнко М.І. Роль птахів верхів'я Дністра в поширенні гельмінтів та заходи профілактичної боротьби з ними // Охорона природи в західних областях України. – Львів: Вид-во ЛДУ, 1966. – С. 26-27.
4. Сергієнко М.І. Фауна плоских и круглых червей водоплавающих, болотных птиц бассейна верхнего Днестра: Автореф. дисс. ... канд. биол. наук. – Львов, 1968. – 24 с.
5. Сергієнко М.І. Ленточные черви водно-болотных птиц бассейна верхнего Днестра // Проблемы паразитологии (Тр. VI науч. конференции; Киев, май 1969 г.). – К., 1969. – Ч. I. – С. 223-225.
6. Сергієнко М.І. Гельминтофауна водоплавающих и болотных птиц бассейна Верхнего Днестра // Орнитология в СССР (Материалы У Всесоюз. орнитол. конф.; Ашхабад, май 1969 г.). – Ашхабад, 1969. – С. 579-582.
7. Сергієнко М.І. Паразитические черви чаек (*Lari*) Верхнего Днестра // Вестн. зоол. – 1971. – № 6. – С. 43-48.

8. Сергиенко М.И. Паразитические черви утиных птиц (Anatidae) бассейна Верхнего Днестра // Вестн. зоол. – 1972. – № 1. – С. 31-37.
9. Сергиенко М.И. Паразитические черви пастушков (Ralli) и куликов (Limicola) бассейна Верхнего Днестра // Вестн. зоол. – 1972. – № 5. – С. 43-49.
10. Сергієнко М.І. Паразитологічні черви норців (Columbi) басейну Верхнього Дністра. // Паразити, паразитози та шляхи їх ліквідації: зб. наук. праць. – К., 1972. – Вип. 1. – С. 131-135.
11. Сергиенко М.И. Промежуточные и дополнительные хозяева гельминтов водно-болотных птиц верхнего бассейна Днестра // Проблемы паразитологии: сб. науч. тр. – К., 1972. – Ч. 2. – С. 238-240.
12. Сергиенко М.И. Гельминты чайковых птиц Бурштинского водохранилища // Проблемы паразитологии: сб. науч. тр. – К., 1975. – Ч.2. – С. 163.
13. Сергієнко М.І. Стьожкові черви (Cestoidea, Rud., 1802) – паразити птахів // Каталог музейних фондів: зб. наук праць. – Львів, 1978. – С. 182-187.
14. Смогоржевская Л.А. Гельминты водоплавающих и болотных птиц фауны Украины. – К.: Наук. думка, 1976. – 416 с.
15. Фесенко Г.В., Бокотей А.А. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). – 3-е вид. – Київ-Львів, 2007. – 112 с.
16. Черкашенко Н.И., Харамбура Я.И., Сергиенко М.И. Материалы о зараженности экто- и эндопаразитами водных, болотных и дуплогнездых птиц долины верхнего течения Днестра // III Всесоюз. орнитол. конф., Львов, 1962. – Львов, 1962. – С. 231-237.

¹ Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, м. Київ
e-mail: vadicorn@izan.kiev.ua

² Державний природознавчий музей НАН України, м. Львів
e-mail: i-kaprus@mail.ru

Корнюшин В.В., Сергиенко М.И., Капрусь И.Я., Рукавец Е.В.

Коллекция цестод птиц в фондах Государственного природоведческого музея

В фондах музея зарегистрированы 90 видов цестод - эндопаразитов птиц. В течение 1959-1965 гг. материал собирался от птиц, обитающих в бассейне Верхнего Днестра.

Ключевые слова: цестоды, паразиты, птицы, коллекция, музей.

Korniyushyn V., Sergienko M., Kaprus I., Rukavets E.

The Cestoda collection of birds in funds of the State Natural History Museum

There are 90 species of Cestoda - endoparasites of birds, presented in the funds of museum. The material was collected from birds in the upper basin of Dnister River in years 1959-1965.

Key words: Cestoda, parasites, birds, collection, museum.